

HOVOŘÍ JAVIER

Ovšemže jsem kreslil. Dokonce jsem maloval. I přes vulgárnost modelek, i přes otcovo vyhýbání, jeho křičení, jeho výbuchy příšerné zlosti, když mu na obrazu něco nehrálo – barva vycházela nehezky, slézala přední vrstva lazury, ruka se zdála příliš dlouhá, ač dosud vypadala celkem správně, mě to táhlo do jeho pracovny i k samotnému malířství. Technologii jsem nesnášel: tření pigmentů, míšení s pojivem, ověřování, zda konzistence není příliš řídká ani příliš hustá, praní štětců... Vždy jsem se domníval, že malířství by mělo být uměním krásným a čistým, a ne něčím mezi bezduchou robotou omítkaře, nudnou apatykářskou precizností a přízemními pracemi pokojské. Připadalo mi, že otec se svými cákanci, chrchláním, odplivováním si na podlahu, se svým patláním špinavými štětci po všem, co stálo či leželo na dosah ruky, s odhazováním špinavých hadříků na podlahu a jejich zvedáním, bude-li muset opět setřít příliš silné impasto, a nechťelo se mu hledat nový hadřík, byl nějaký podvodník v kůži skutečného malíře, který by měl tvořit v klidu, se zamračeným čelem, v krásném, bohatém úboru, stejně jako pánové a dámy, které portrétuje; linie by měly být hladké a harmonické, barvy lahodící oku, témata – lahodící srdci.

Pokud jsem časem vyrostl z lásky k překrásleným Mengsovým obrazům a naučil jsem si vážit toho, co dělal otec: drsnosti kontur, divokých klikyháků zářících krajek, prudkých kontrastů, pak také jeho metodu dodnes považuji za odpudivou; ještě nedávno mě probouzely noční můry, ve kterých bral můj právě dokončený obraz svýma upatlanýma rukama a nechával na něm obrovské, mastně brunátné, neodstranitelné skvrny. „To nic, to nic,“ říkával v tom snu, „takhle je to dokonce lepší, trocha stínu po stranách.“

Od otce jsem přejal zvyk nosit s sebou skicák; můj byl vždy elegantní a pečlivě ošetřovaný, vázaný v tmavém marokénu se zlatou reliéfní ražbou po okrajích. Načrtával jsem si do něj psy, kočky, potulné obchodníky, divoké vzory, jaké na stěnách domů malují v ostrém slunci stíny lamp a kovaných balustrád; zachycoval jsem linii koňského hřbetu, bílé odlesky na jeho vyhrěbelcovaném zadku, drsnou srst mezka, společnou námahu větví odolávajících podzimnímu větru; tvar nosu a čela matky shrbené nad vyšívacím tamborkem nebo vážnou, soustředěnou tvář kuchařky, když si vyšetřila chvíli, aby mi pózovala. Deník jsem si nevedl, myslel jsem totiž, že mladý chlapec, takový jako já, nemá co zajímavého o světě říci – ale může zachycovat, poznamenávat, zapisovat jeho nádherné, ohromující bohatství, od nejmenších kapek vody na talíři až po pohoří. Připadalo mi to dobré samo o sobě.

Snažil jsem se tyto kresby neukazovat otci – jeho to, co nebylo plné čarodějnic, násilí a špíny, nezajímalo; ale jakmile si jenom povšiml, že kreslím, přišel ke mně, zašklebil se a říkal například: „No tak, ty bambulo, podobnost, che, tu máš úplně pryč, no, podívej, no,“ a kreslil silnými, tmavými liniemi, „tady nos, ano, tady a tady se podívej, o kolik je to tady tmavší, a tady, jak ruka na černém sukně svítí...“ Jemu připadalo, že kresbu opravuje, mně zase, že ji nenávratně ničí. Vracel mi ji s úsměvem, jako by cítil, že mi ukázal správnou cestu; a já jsem se díval na ty cizí, ostré čáry a oči se mi zalévaly slzami: co je to za brutální šrám přes tvář, která

jí má dodat „opravdovější“ tvar! Co je to za umrlčí kruhy kolem oka? Kam se poděla krása a půvab – co z toho, je-li s proporcemi poněkud na štíru? Kde je hladkost a kouzlo detailů – precizně zpodobený okraj krajky a pramene vlasů?

HOVOŘÍ FRANCISCO

Kreslil jak ženská. Rostl a čím dál víc připomínal ženskou, tak proto; prdel se mu rozšířila jako u holky, se kterou už se dá trdlovat, jako by se mu změnil hlas, ale nezmužněl; vím to, ptal jsem se Pepy – prý pištěl tak nějak kňouravě, slabošsky... viděl jsem mu to dokonce na očích, když něco říkal. Nakonec, aby se trochu otrkal, jsem ho volal: „Hej, puklá fujarko!“ To ho ale vůbec nerozesmávalo, protože byl tak přecitlivělý, že se nesmál žádnému žertu, a na vlastní konto zvláště ne. Jenom se ploužil po domě, pořád s nosem v knize, bledý, nezdravý. „Tamborek,“ říkal jsem, „tamborek bys potřeboval, nic jiného ti nechybí!“ Neuměl ani pořádně jezdit, vždycky seděl na mezkovi nebo na koni jako panák, ani nechtěl chodit na býky – vyhýbal se mi, schovával se v koutech, určitě si potají mastil klacek a je z toho čím dál bledší.

Občas jsem ho zahlédl někde v domě, zničehonic, a říkal jsem si: vážně je to můj syn, ta naděje rodu, vnuk pozlacovače, který se, když bylo potřeba, stával obyčejným rolníkem a obdělával ženin grunt ve Fuendetodos, syn malíře, který znal vévodkyně, některé dokonce zblízka, a taky krále velkého impéria, kteří mu dovolovali chodit s nimi na lov, líbat ruku a zůstat v tak důvěrném vztahu, jak jen to bylo možné? Má snad být nástupcem, bohužel, jediným nástupcem těch dvou tenhle chčipáček, kterému se už ve dvacátém roce začínalo tu a tam sbírat sádlíčko, který si jenom vykrmuje zadek, je čím dál hnusnější, bledý jako stěna se zašívá do rohů a neřekne ani tuk; to má být co? Jak to, že se z něj vyklubalo tohle, jak to, že se ten krásný chlapeček, na kterého byl ten nejkrásnější pohled v Madridu, přerodil v tohohle ubohého trubce?

Ženskou, ženskou by potřeboval, aby se sám v ženskou neproměnil; ale on nechodil ani za děvkama, ani si neliboval ve slečinkách rovných postavením a ani nepokukoval po těch vyšších; nevšiml jsem si, že by se mu kdy rozsvítilo v očích. Ani jednou. Ne. Nad žádnou. Vlastně nad ničím – jako by měl v sobě nějakého strašného parazita, který vysává veškerou radost ze života, všechny mužné síly. Dokonce jsem si myslel, že se ho ve škole zmocnil nějaký chlípník, třeba se ho ujal a proměnil v ženskou? Nebo kluk v jeho věku? Něco, co se občas stávalo v tmavém koutě a potom rostlo, jako vřed, a šířilo se jako mrtvolný jed celými jejich životy. Slyšel jsem o takových případech, o mužích plných síly, statných, kteří se zamlada ve školní třídě nakazili touhle nestoudností a celý život pak hořeli jenom pro nějakého kloučka. Stejně jako housátka, co považují za husu první živé stvoření, které uvidí, jakmile vylezou ze skořápky, tito taky dokážou mít radost ze šmatání jenom s tím prvním, se kterým si ošmatávali klacky pod stolem, se kterým uléhali ve sklepě na nějaký plesnivý slamník, pokud ukradli klíč, a pářili se jako zvířata; ech, slyšel jsem takové příběhy, o těch mužích, kteří pak měli ženy a děvky a manželky a kteří plodili děti a byli to počestní muži, vzorně plnící povinnosti manželského šoupání, kteří jednou za nějaký čas, nezadržitelní, odjeli za svými zkaženými přáteli, pokud se vůbec dá říct „přátelé“ o takových nestydách, svádějících nevinné ke hříchu, a po celá léta se dopouštěli těch nejohavnějších činů, protože se nedokázali zbavit toho břemene, jelikož jed vsáklý do jejich těla jim přikazoval myslet, že nemilují svoji ženu a všechny ženy, které prošly jejich postelí, ale jakéhosi kluka sedícího v tmavém koutě pod hrncem zavěšeným na stěně a odevzdaně honícího svého kapucínka – i když se během let kluk změnil v muže s ochlupenými zády a kolíkem, jako má mezek.

Seběhlo se to takhle? Kdoví, já nejsem ohař, do prdele mu nevidím a tím míň do hlavy, jak jinak? Ať měl v hlavě, co měl, nic mi do toho není – ale už mu táhlo na dvacet, a když jsem viděl, jak je ztracený, srdce mi pukalo na čtvrtinky. Pepa mi

napsala, vleže na své pŕlce postele, do sešitku položeném na peřině: „Nech toho, nesnaž se udělat z komára velblouda, takový je, takový se narodil. Vždycky byl tiché dítě a tichý bude,“ ještě nikdy nepsala tak dlouho, „mlčeti zlato. Ty ses rozhodl, že z něho uděláš takové zvíře, jako jsi ty,“ tady mi zalichotila, „taky jsi takový byl odjakživa, jsem si jistá. Někteří jsou takoví, jiní makoví, nech Javiera žít.“ Žít. To jsem právě chtěl, nechat jej žít, vlít do něj život. Ale jeho býčí zápasy nudily a štítit se jich, jít se mnou do bordelu se styděl, a když jsem ho přitlačil ke zdi, řekl, že je to hřích a že mu to zpovědník zakázal. „Poslouchej, ty zvadlá rouro, zpovědník to jo,“ křikl jsem, „ale otec ne, tohle nedopadne dobře“; odešel jsem, práskl dveřmi a odploužil jsem se do bordelu sám, ale toho večera mi nic nešlo a velmi rychle jsem se vrátil domů. „Pepo,“ řekl jsem, „musíme kluka oženit, jinak z něj nebude zholá nic.“ A ona přikývla a připsala: „Když musíme, tak musíme. Jenom nezapomeň, Francisco, dobrá manželka není tráva, neroste všude, musíme ji napřed najít.“

Ale co o tom mohla vědět; nemuseli jsme nijak zvlášť pátrat, dalšího dne jsem napsal Martínovi Goicoecheovi, jestli je ta jeho Gumersinda pořád k mání. Že prý k mání je. „No tak šup!“ řekl jsem si a o měsíc později byly ohlášky.

HOVOŘÍ JAVIER

Byla dokonce krásná. Tichá. Navštívili jsme ji, snažil jsem se vypadat co nejlépe. Prohlížel jsem si její vlasy, husté, kudrnaté, vzadu sepnuté, nad čelem ježaté. A její ústa. Měla krásná ústa. Kyprá. Připomínala něco na omak příjemného a teplého, jako polštářky na kočičích tlapkách. Moc jsme nemluvili, poněvadž všechno už bylo domluveno.

HOVOŘÍ FRANCISCO

Viděla kdy tahle ulice, tahle farnost takovou svatbu? Pochybuju. Goicoecheovi sedí na prachách, pracují s nimi, co jiného je práce kupce než koupit-prodat, koupit-prodat a přitom natahovat naivky – ale i na ně, viděl jsem to dobře, obřad velmi zapůsobil. A tím spíš náš přepychový dům.

Celý kostel vystrojený, svíček tolik liber, že na to radši nechci myslet, světlo, jako bys seděl pod širým nebem, kadidel dvakrát tolik co obyčejně, až si někteří stěžovali, že je škrábe v krku. Moje Pepa v šatech, které si sama během několika posledních týdnů ušila, celá zářila diamanty, blyštěla se zlatem; každý její pohyb byl násobným mihotáním, takže se její stárnoucí tělo ten jeden den zdálo jako zalité paprsky. Jako mladé.

Šli jsme špalírem z kostela domů, šťastní, ale jí slzy kapaly z očí, no, říkal jsem si, ta nešťastnice se na nic jiného nezmůže. Na nic, jenom plakat: plakat ze smutku, z radosti, zachraň se, kdo můžeš, jinak se potopíme. Doma totéž: korky hladce vyklouzly z lahví, služebnictvo pobíhalo z kuchyně a do kuchyně, hudba hrála, a Pepa by se nejradši někde schovala, zašila se ve skříní, v úkrytu.

Hosté seděli v patiu s dlouhými stoly, prohýbajícími se jídlem – a to nemá být žádná poezie, ale fakt, jeden ze stolů se svalil pod tíhou pekáče se seletem. Dívám se, jak se všichni najednou otáčí, protože rána to musela být strašná, jen samotných talířů se dvanáct rozbilo na prach, a tak se otočím stejně jako oni – a skutečně, sele na zemi, víno stéká po shrnutém ubrusu, pes se vrhá na rozházené klobásy, jinými slovy: holandské malířství! „Nic se,“ říkám, „nestalo, to je pro štěstí, ať žije mladý pán a jeho paní!“ Člověk musí dělat velkorýsá gesta, aspoň na veselce.

Jednou za čas za mnou někdo přišel a psal na lístek, že by chtěl, abych jej provedl po domě. A já jsem se nenechával dvakrát přemlouvat, zvlášť když to byli bratrance a známí,